

Anıtların, Yapı Topluluklarının ve Sitlerin Korunması Çerçevesinde Eğitim ve Mesleki Eğitime Yönelik Kılavuzlar (ICOMOS, 1993)

Guidelines for Education and Training in the Conservation of Monuments, Ensembles and Sites

Kolombo, Sri Lanka'da toplanan Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi, ICOMOS Genel Meclisi, 30 Temmuz ile 7 Ağustos 1993 tarihleri arasında gerçekleştirdiği onuncu oturumunda;

Anıtlar, yapı toplulukları ve sitler kavramı çerçevesinde yer alan mirasın geniş kapsamını göz önünde tutarak;

Bu süreçte birçok farklı mesleğin ortak koruma disiplini içerisinde iş birliği yapması gerektiğinin ve bu mesleklerin koruma alanında iyi bir iletişim ve eşgüdümlü eylem ortaya koymak için uygun eğitimlere ve mesleki eğitimlere gereksinim duyduğunun farkındalığıyla;

Venedik Tüzüğü'nü ve ilintili ICOMOS doktrinini kaydederek ve mesleki eğitim programlarının geliştirilmesinde görev alan kurum ve kuruluşlar için bir referans oluşturulması ve her bir topluluk veya bölgenin kendine özgü kültürel ve teknik gerekliliklerini karşılayacak düzeyde standartlar ve kriterler geliştirilmesi gereklerini not ederek;

Aşağıdaki kılavuzları kabul eder ve bu kılavuzların ilgili kurum, örgüt ve yetkililerin bilgisine sunulmasını tavsiye eder.

Kılavuzların Amacı

1. Bu belgenin amacı, 1972 tarihli Dünya Miras Sözleşmesi ile kültürel miras olarak tanımlanan anıtların, yapı topluluklarının ve sitlerin korunması çerçevesinde sunulacak eğitim ve mesleki eğitime yönelik standartların ve kılavuzların oluşturulmasını teşvik etmektir. Bu unsurlar tarihi yapıları, tarihi alan ve kentleri, arkeolojik sit alanlarını ve bu alanların içeriklerini ve tarihi ve kültürel peyzajları kapsamaktadır. Bu unsurların korunması hem günümüz hem de gelecek için aciliyet arz eden bir husustur.

Koruma

2. Kültürel mirasın korunması kavramının çevresel ve kültürel gelişim alanında yer aldığı kabul edilmektedir. Kültürel mirasın ışığında değişim için sürdürülebilir yönetim stratejilerinin geliştirilmesi, koruma tutumlarının turizmi de kapsayan çağdaş ekonomik ve sosyal ereklerle bütünleştirilmesini gerektirmektedir.

3. Korumanın amacı kültürel mirasın ömrünü uzatmak ve, mümkünse, mirasın barındırdığı sanatsal ve tarihsel aktarımları özgünlüğe ve anlama zarar vermeksizin açıklığa kavuşturmadır. Koruma, beşeri ve bilimsel çalışmalara ve sistematik araştırmalara dayanan kültürel, sanatsal, teknik ve hüner gerektiren bir etkinliktir. Koruma, kültürel bağlama saygı ile yürütülmelidir.

Eğitim Ve Mesleki Eğitim Programları Ve Kursları

4. Mirasımız, kültürel çoğulluk ve çeşitlilik temeline dayanan, profesyoneller, zanaatkarlar ve yöneticiler tarafından saygıyla karşılanacak bütünsel bir yaklaşıma ihtiyaç duymaktadır. Koruma gözlem yapma, çözümleme ve sentezleme becerilerinin uygulanmasını gerektirir. Korumacı, bütün uygulama çalışmalarında gözetilmesi gereken kültürel bilinç anlayışı, uygun eğitim ve mesleki

eğitim, kuvvetli yargı g¼c¼ ve topluluğun ihtiyaçlarına y¼nelik g¼relili kavrayış temellerine dayanan esnek ama faydacı bir yaklaşımı benimsemelidir. Bu disiplinler arası etkinlikte birçok meslek ve zanaat becerilerine başvurulmaktadır.

5. Koruma, yalnızca bu uzmanlık etkinliklerinde yetkin olan kişilere emanet edilmelidir. Korumaya y¼nelik eğitim ve mesleki eğitim aşağıdaki yetilere sahip çeşitli profesyoneller ve korumacılar yetiştirmelidir:

- Bir anıtı, yapı topluluğunu veya siti okuyabilmek ve bu unsurların duygusal, k¼lt¼rel ve kullanım açasından taşıdığı ¼nemi belirleyebilmek;
- Kimliklerini tanımlamak, korumalarını planlamak ve araştırma sonuçlarını yorumlamak üzere, anıtların, yapı topluluklarının veya sit alanlarının tarihini ve teknolojisini anlayabilmek;
- İçerikleri ve çevre dokularıyla birlikte, bir anıtın, yapı topluluğunun veya sit alanının diğer yapılara, bahçelere veya peyzajlara g¼re yerleşimini anlayabilmek;
- Üzerinde çalışılan anıt, yapı topluluğu veya sit alanına ilişkin b¼t¼n bilgi kaynaklarını bulabilmek ve ¼z¼mseyebilmek;
- Karmaşık sistemler olarak anıtların, yapı topluluklarının veya sit alanlarının davranışını anlayabilmek ve ç¼z¼mleyebilmek;
- Uygulanması gereken eyleme temel oluşturması açasından, bozulmanın içkin ve dışkın sebeplerini belirleyebilmek;
- Anıtlar, yapı toplulukları veya sit alanlarıyla ilgilenen ancak konunun uzmanı olmayan kişilerin anlayabileceği, eskizler ve fotoğraf gibi resim araçlarıyla zenginleştirilmiş raporlar hazırlayabilmek;
- UNESCO s¼zleřmelerini ve tavsiyelerini ve ICOMOS ile tanınmış diğer T¼z¼kleri, d¼zenlemeleri ve kılavuzlardan haberdar olabilmek, bu belgeleri anlayabilmek ve uygulayabilmek;
- Ortak etik ilkelerine dayalı dengeli yargılarda bulunabilmek ve k¼lt¼rel mirasın uzun vadeli gelişiminde sorumluluk kabul edebilmek;
- Tavsiye gerektiren noktaları fark edebilmek ve duvar resimleri, yontu, sanatsal ve tarihi değer taşıyan nesnelere ve/veya malzeme ve sistem çalışmaları gibi farklı uzmanların bakışını gerektiren alanları tanımlayabilmek;
- Anıtların ve içerikleri ile sit alanlarının çevresel açıldan korunması ve muhafaza edilmesi için bakım stratejileri, y¼netim politikaları ve politika çerçevesine ilişkin uzman tavsiyeleri sunabilmek;
- Uygulanan çalışmaları belgeleyebilmek ve erişime sunabilmek;
- Kuvvetli y¼ntemler yardımıyla çok disiplinli gruplarda çalışabilmek;
- Anlaşmazlıkları ç¼z¼mek ve yerel gereksinimlere, yetilere ve kaynaklara uygun koruma stratejileri geliştirmek üzere, yerleşim sakinleri, y¼neticileri ve planlamacılarıyla birlikte çalışabilmek;

Kursların Amaçları

6. Koruma tutum ve yaklaşımlarına ilişkin bilgilerin k¼lt¼rel varlık üzerinde doğrudan veya dolaylı etkisi bulunabilecek b¼t¼n kişi ve kuruluşlara iletilmesi gerekmektedir.

7. Koruma uygulamaları disiplinler arası niteliktedir; dolayısıyla kurslar da çok disiplinli nitelikte geliştirilmelidir. Hem akademisyenler ve uzman zanaatkârlar dâhil olmak üzere, normal niteliklerini kazanmış olan profesyoneller hem de tarihi ortamda yetkin bir şekilde hareket etmek isteyenler korumacı olabilmek için ileri eğitime gereksinim duyacaktır.

8. Korumacılar bir anıt, yapı topluluğu veya sit alanı üzerinde çalışan bütün sanatkâr ve çalışanların söz konusu unsurun taşıdığı öneme saygıyla yaklaşmasını sağlamalıdır.

9. Yangın önleme çalışmalarını ve diğer güvenlik önlemlerini güçlendirerek ve geliştirerek, afete hazırlık ve kültürel varlık hasarlarında azaltma yöntemleri konulu eğitimler kurslara dâhil edilmelidir.

10. Geleneksel el sanatları değerli bir kültür kaynağıdır. Hali hazırda el becerileri gelişmiş olan el sanatçıları, sanatlarının tarihi, tarihi ayrıntılar ve uygulamalar ile belgeleme gereksinimi dâhil olmak üzere koruma kuramı konularında yönlendirmeler çerçevesinde, koruma için ileri eğitime tabi tutulmalıdır. Birçok tarihi beceri kaydedilmeli ve canlandırılmalıdır.

Eğitim ve Mesleki Eğitim Organizasyonu

11. Gerekli eğitim ve mesleki eğitimi sağlamak için birçok uygun yöntemden yararlanmak mümkündür. Yöntem farklılıkları her bir kültür bölgesinin gelenekleri ve mevzuatı ile yönetim ve ekonomi bağlamı temelinde şekillenecektir. Eğitime getirilen yeni yaklaşımlara ilişkin fikirlerin hem ulusal kuruluşlar arasında, hem de uluslararası düzeyde etkin bir şekilde paylaşılması teşvik edilmelidir. Bireyler ve kuruluşlar temelinde işbirliği ağları bu paylaşımın başarıya ulaşması için büyük önem taşımaktadır.

12. Koruma eğitimi ve korumaya ilişkin duyarlılığı artırma çalışmaları okullarda başlamalı, üniversitelerde devam etmeli ve daha ileri düzeylere aktarılmalıdır. Bu kuruluşlar, görsel ve kültürel farkındalığın artırılmasında – kültürel mirasımızın unsurlarını okuma ve anlama yeteneğinin geliştirilmesinde – ve uzmanlık eğitimi ve mesleki eğitimi adaylarının gereksinim duyduğu kültürel hazırlığın sağlanmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Zanaat çalışmalarında uygulamalı eğitim teşvik edilmelidir.

13. Profesyonel gelişimi devam ettirmeye yönelik kurslar ilköğretim ve profesyonel eğitimi üzerinde genişletilebilir. Uzun vadeli, yarı zamanlı kurslar ileri eğitim için çok uygun bir yöntemi oluşturur ve büyük nüfus merkezlerinde oldukça yararlıdır. Kısa kurslar tutumları geliştirebilir ama beceri öğretimi veya güçlü koruma anlayışının aktarımını sağlayamaz. Bu kurslar, yerleşik ve doğal ortam ile bu ortamın içindeki nesnelerin yönetilmesi sürecinde koruma kavramlarının ve tekniklerinin sunulmasına yardımcı olabilir.

14. Uzmanlık kurslarına katılanlar gerekli eğitimi ve meslek eğitimini ve uygulamalı çalışma deneyimini kazanmış, yüksek nitelikli bireyler olmalıdır. Uzmanlık kursları bütün katılımcılara yönelik temel ders konuları ve kapasite artırımı ve/veya önceki eğitim sürecinin boşluklarının doldurulmasına yönelik seçmeli dersler ile çok disiplinli bir nitelikte olmalıdır. Bir korumacının alacağı eğitimi ve mesleki eğitimi tamamlamak için, uygulama deneyimi sağlamak üzere bir stajyerlik sürecinin uygulanması önerilmektedir.

15. Her ülke veya her bölgesel grup eğitim ve meslek eğitimi ve uzmanlık kursları veren en az bir kapsamlı kuruluş geliştirmeleri yönünde teşvik edilmelidir. Tam yetkinlik sahibi bir koruma hizmeti oluşturulması onlarca yıl alabilir. Dolayısıyla, gelişmiş yeni programlar elde etmek üzere mevcut programlara yeni inisiyatifler kazandırılması dâhil olmak üzere, özel, kısa süreli eylemlere gereksinim duyulabilir. Ulusal, bölgesel ve uluslararası eğitmen, uzman ve öğrenci değişimi teşvik edilmelidir. Koruma eğitimi programlarının denetmenler tarafından düzenli olarak değerlendirilmesi olmazsa olmaz bir zorunluluktur.

Kaynaklar

16. Uzmanlık kursları için gerekli olan kaynaklar, bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla, aşağıdakilerle örneklendirilebilir:

- Yeterli sayıda, gereken düzeyi karşılayan, katılımcı (ideal sayı 15 ila 25'tir);
- Yeterli yönetim desteğine sahip, tam zamanlı bir koordinatör;
- Koruma ve eğitim yetilerinde yeterli kuramsal bilgiye ve uygulama deneyimine sahip eğitmenler;
- Görsel-ışitsel donanım, video gibi araçlar sunan, yeterli eğitim alanı sağlayan tam donanımlı tesisler;
- Stüdyolar, laboratuvarlar, atölyeler, seminer salonları ve çalışan odaları;
- Referans koleksiyonları, araştırma eşgüdümüne yönelik araçlar ve bilgisayar destekli bilgi ağlarına erişim sağlayan kütüphane ve belgeleme merkezi;

17. Koruma anıtları, yapı toplulukları veya sitelerin, kendi ortamları beraberinde anlaşılması için yeterli belgelemenin sağlanmasına bağlıdır. Her ülkede, ülkenin kültürel mirasını ve bu mirasa yönelik koruma çalışmalarını kaydetmek için bir araştırma ve arşivleme kuruluşu bulunmalıdır. Kurs, ulusal düzeyde tanımlanan arşivleme sorumlulukları çerçevesinde faaliyet göstermelidir.

18. Eğitim ücretleri ve harçlarının karşılanacağı fonda, kişisel sorumlulukları bulunan kariyer sahibi katılımcılar için özel ayarlamaların yapılması gerekebilir.

Öğrenci Çevirmen: Gökçe Katkıcı

Öğrenci Proje Asistanı: Sarp Alatepeli